การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) เขตนครชัยบุรินทร์
(A SURVEILLANCE OF INFECTIOUS WASTE MANAGEMENT IN SUB DISTRICT HEALTH SERVICE CENTERS OF NAKHON-CHAI-BU-RIN)

คณะวิจัย : สมชาย แช่มชูกลิ่น ศมกานต์ ทองเกลี้ยง ศิริภาพร ภูโยฤทธิ์
สถานที่ทำงานและที่อยู่ : กุล่มพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 9 นครราชสีมา

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) เป็นหน่วยงานให้บริการด้านสาธารณสุขที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย ในปัจจุบันมีผู้มารับบริการ รวมถึงผู้ป่วยติดเตียงในชุมชนมีปริมาณมากขึ้น ทำให้ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อมีจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย มูลฝอยติดเชื้อสามารถแพร่กระจายโรคได้ตั้งแต่แหล่งกำเนิด การเก็บ การขนย้าย การกำจัดและสิ่งที่เหลือจากการกำจัด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการจัดการมูลฝอยเชื้อติดเชื้อ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ วัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อศึกษาสถานการณ์มูลฝอยติดเชื้อในรพ.สต เขตพื้นที่นครชัยบุรินทร์และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นองค์ประกอบในการดำเนินการจัดการมูลฝอยติดเชื้อให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาได้แก่ รพ.สต. ในเขตนครชัยบุรินทร์ จำนวน 559 แห่ง ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-ตุลาคม 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสำรวจการจัดการมูลฝอยติดเชื้อสำหรับ รพ.สต. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า รพ.สต. ร้อยละ 98.3 มีผู้ปฏิบัติงานเคลื่อนย้ายมูลฝอยติดเชื้อที่ผ่านการอบรมตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข อัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อรพ.สต. โดยเฉลี่ยของเขตคือ 2.99 กิโลกรัมต่อวันต่อแห่ง จังหวัดที่มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อเฉลี่ยสูงสุด คือ จังหวัดบุรีรัมย์ 3.36 กิโลกรัมต่อวัน การเก็บรวบรวมมูลฝอยติดเชื้อจากแหล่งกำเนิดอื่นๆ พบว่าเก็บจากบ้านผู้ป่วยติดเตียง ร้อยละ 16.2 จากคลินิกเอกชน ร้อยละ 1.7 และสถานพยาบาลสัตว์มีเพียงร้อยละ 0.4 การคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อ ณ แหล่งกำเนิด คัดแยกร้อยละ 82.5 การคัดแยกของมีคมและไม่มีคม ร้อยละ 97.7 ส่วนการคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อประเภทน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งออกจากร่างกาย ในภาพรวมของเขต ร้อยละ 85.6 จังหวัดที่มีการคัดแยกสูงสุด คือ จังหวัดนครราชสีมา สำหรับการดำเนินการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ กรณีมูลฝอยติดเชื้อมีคมดำเนินการเก็บรวบรวมโดยการใส่กล่องหรือถังป้องกันการแทงทะลุและการกัดกร่อนของสารเคมี ร้อยละ 95.0 กำจัดโดยการส่งโรงพยาบาล ร้อยละ 93.3 กรณีที่ไม่ได้ส่งกำจัด วิธีการกำจัดส่วนใหญ่ คือ เผาในเตาเผาที่ รพ.สต.สร้างเอง ร้อยละ 5.4 ความถี่ในการกำจัด คือ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ร้อยละ 74.9 การเคลื่อนย้ายมูลฝอยติดเชื้อจาก รพ.สต. ไปกำจัด ใช้รถขนเฉพาะมูลฝอยติดเชื้อ ร้อยละ 30.9 สำหรับที่พักภาชนะบรรจุมูลฝอยติดเชื้อใน รพ.สต. มีที่พักเฉพาะต่างหากแยกออกมานอกอาคาร ร้อยละ 75 การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล พบว่าสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ร้อยละ 97.7 ข้อเสนอแนะ รถที่ใช้ในการขนส่งมูลฝอยติดเชื้อควรเป็นรถเฉพาะ มีข้อความระบุ การเก็บรวบรวมมูลฝอยติดเชื้อจากเหล่งกำเนิดอื่นๆ เช่น คลินิกเอกชน สถานพยาบาลสัตว์ บ้านผู้ป่วยติดเตียงควรเก็บให้มีความครอบคลุมมากขึ้นรวมถึงการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อด้วยวิธีอื่น เช่น การเผาในเตาเผาที่ รพ.สต. ซึ่งยังไม่ได้มาตรฐานตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ.2545 แม้จะมีแนวโน้มลดลง รพ.สต. ควรรวบรวมและนำส่งโรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป